

УДК 340.134

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.2.3>

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ»: НЕОБХІДНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ

Колодій Анатолій Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу дослідження проблем правотворчості
та адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України

Лапко Анатолій Григорович,

кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
відділу дослідження проблем правотворчості
та адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України

Хальота Андрій Іванович,

кандидат юридичних наук, доцент,
в.о. провідного наукового співробітника
відділу дослідження проблем правотворчості
та адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України

У статті розглядається ідея необхідності законодавчого регулювання порядку проведення правового моніторингу як ключового механізму удосконалення національної правової системи України шляхом прийняття Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів», визначення його основних структурних елементів, законодавчих закономірностей набрання ним чинності. Авторами підкреслюється вагомий вплив правового моніторингу на правову систему України, оскільки він є дієвим механізмом удосконалення системи чинних нормативно-правових актів України, що реалізується шляхом системного аналізу, оцінки ефективності та вдосконалення чинного законодавства України. В статті зазначено, що в Законі України «Про правотворчу діяльність» уперше на рівні національного законодавства закріплено поняття, цілі, принципи та механізми правового моніторингу. Разом з тим, закріплення положень щодо правового моніторингу в цьому законі лише окремого розділу, глави або статей є малоефективним. Тому підкреслюється нагальна необхідність прийняття Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів», оптимальна структура якого обов'язково має включати розділи: «Загальні положення»; «Здійснення правового моніторингу»; «Особливості певних видів правового моніторингу»; «Звіт про результати правового моніторингу»; «Обов'язковість здійснення правового моніторингу»; «Прикінцеві положення». Підкреслено, що цей закон повинен набирати чинності одночасно з введенням в дію Закону України «Про правотворчу діяльність». Також, введення в дію його положень тягне за собою приведення у відповідність шляхом внесення змін та доповнень до ряду чинних Законів України. Зроблено висновок про те, що в результаті законодавчого врегулювання правовий моніторинг має стати найбільш дієвим засобом контролю за якістю та ефективністю усіх правових явищ, і це особливо актуально для формування громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Ключові слова: правотворча діяльність, правовий моніторинг, аналіз законодавства, удосконалення правової системи, структура закону, набрання чинності закону, нормативно-правові акти.

Kolodiy Anatoliy, Lapko Anatolii, Khalota Andrii. Law of Ukraine "On legal monitoring of regulatory acts": necessity, structure and regularities of entry into force

The article considers the idea of the need for legislative regulation of the procedure for conducting legal monitoring as a key mechanism for improving the national legal system of Ukraine by adopting the Law of Ukraine "On Legal Monitoring of Regulatory and Legal Acts", determining its main structural elements, and the legislative regularities of its entry into force. The authors emphasize the significant impact of legal monitoring on the legal system of Ukraine, since it is an effective mechanism for improving the system of current regulatory and legal acts of Ukraine, which is implemented through systematic analysis, assessment of the effectiveness and improvement of current legislation of Ukraine. The article states that the Law of Ukraine "On Law-Making Activities" for the first time at the level of national legislation enshrines the concept, goals, principles and mechanisms of legal monitoring. However, enshrining the provisions on legal monitoring in this law only in a separate section, chapter or article is ineffective. Therefore, the urgent need to adopt the Law of Ukraine "On Legal Monitoring of Regulatory and Legal Acts" is emphasized, the optimal structure of which must necessarily include the following sections: "General Provisions"; "Implementation of Legal Monitoring"; "Features of Certain Types of Legal Monitoring"; "Report on the Results of Legal Monitoring"; "Obligation to Implement Legal Monitoring"; "Final Provisions". It is emphasized that this law should enter into force simultaneously with the entry into force of the Law of Ukraine "On Law-Making Activities". Also, the entry into force of its provisions entails bringing into line by making amendments and additions to a number of current Laws of Ukraine. It is concluded that as a result of legislative regulation, legal monitoring should become the most effective means of controlling the quality and efficiency of all legal phenomena, and this is especially relevant for the formation of civil society and the rule of law in Ukraine.

Key words: legislative activity, legal monitoring, legislative analysis, improvement of the legal system, structure of the law, entry into force of the law, regulatory legal acts.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку правової системи України ключову роль відіграє забезпечення розробки та прийняття якісних, актуальних та ефективних нормативно-правових актів. Особливої ваги це набуває в контексті забезпечення верховенства права, європейської інтеграції України та реформування держави і громадянського суспільства. Одним із дієвих механізмів удосконалення правотворчої діяльності є правовий моніторинг, який має прояв у вигляді системного процесу аналізу, оцінки та вдосконалення чинних нормативно-правових актів.

Впродовж тривалого часу в Україні відчувалася потреба у створенні законодавчої основи для здійснення правового моніторингу. Адже хаотичне прийняття нормативно-правових актів, без системного аналізу їх ефективності та відповідності цілям державної політики, призводило до правових колізій, дублювання норм, надмірного регулювання та утруднень у правозастосуванні. Тож, розробка проекту Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» стало відповіддю на ці виклики та важли-

вим кроком до побудови системи якісного та прозорого нормотворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням правового моніторингу та його законодавчого врегулювання присвячено праці таких науковців, як Афанасєвої М.В., Богачової О.В., Градової Ю.В., Гуменюк І.М., Добродумова П.О., Іванчук В.Є., Копиленка О.Л., Косовича В.М., Музи О.В., Нижник Н.Р., Оніщенко Н.М. Разом з тим, залишається не визначеним питання щодо необхідності прийняття цього закону, його основних структурних елементів, а також законодавчих закономірностей набрання ним чинності та його потенційного впливу на правову систему України.

Метою статті є обґрунтування необхідності законодавчого регулювання питання організації та проведення правового моніторингу шляхом прийняття окремого Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів».

Виклад основного матеріалу. Правовий моніторинг, у сучасній вітчизняній правовій доктрині, розглядається як потужний інструмент забезпечення якості та ефективності нормативно-право-

вих актів та практики їх реалізації, який дозволяє з'ясувати сучасний стан нормативно-правових актів, оцінити якість та ефективність правового регулювання, виявити ті детермінанти, що впливають на їх фактичне втілення. Разом із тим, варто визнати, що правовий моніторинг є порівняно новим та не достатньо вивченим вітчизняною юридичною наукою явищем, поняття, ознаки, види, процес здійснення та реалізації якого в Україні тільки зароджуються. Це ж можна стверджувати відносно нормативної регламентації вітчизняного правового моніторингу.

З цих позицій слід погодитися з Афанасьєвою М.В., яка вказує, що «Сьогодні впровадження правового моніторингу зіштовхується з певними складнощами, а саме: з відсутністю належного нормативного забезпечення, недостатньою науково-методологічною базою, невідпрацьованістю методик проведення правового моніторингу, неналежної координації діяльності суб'єктів моніторингу, недосконалістю механізму реалізації результатів моніторингу. З метою покращення ситуації необхідно розробити порядок і методику організації та проведення правового моніторингу органами публічної влади; удосконалити механізм взаємодії органів публічної влади в галузі проведення правового моніторингу; створити дієвий механізм упровадження науково-практичних рекомендацій проведеного моніторингу в діяльність органів публічної влади; приділити належну увагу організації та проведенню науково-дослідницьких робіт з питань правового моніторингу» [1, с. 29].

Враховуючи викладене варто визнати, що в сучасних умовах розвитку України правовий моніторинг є необхідним та вкрай важливим для підвищення якості та ефективності прийнятих нормативно-правових актів, здійснення плідної правотворчої діяльності, забезпечення ефективності правореалізаційної, правозастосовної та правоохоронної практики [2, с. 21]. Саме тому у сучасній юридичній доктрині і обґрунтовується необхідність нормативно-правового врегулювання правового моніторингу. Зазначаються різні типи, способи, прийоми, методи правового регулювання, види нормативно-правових актів, які мають регламентувати правовий моніторинг.

Сприймаючи це, ми погоджуємося із тими авторами, яку вважають, що «... для впровадження інституту правового моніторингу як системної, планової та постійної діяльності органів публічної влади необхідно закріпити його на нормативному рівні, як мінімум прийняти Положення про правовий моніторинг та методику здійснення. Для ефективної роботи в даній сфері необхідно визначити проведення правового моніторингу як постійну функцію й покласти обов'язок її організації та координації на Міністерство юстиції України зі встановленням обов'язку підготовки плану заходів щодо реалізації нових законів, оцінювання ефективності їх реалізації з включенням таких планів до показників ефективності діяльності органів публічної влади» [3, с. 555].

Упродовж зазначеного, Копиленко О.Л. та Богачова О.В. слушно зазначають, про необхідність прийняття на законодавчому рівні методичних рекомендацій «Методологія здійснення моніторингу законотворчої діяльності» [4, с. 11]. Можна також погодитися із тим, що для вирішення сучасних проблем розвитку законодавства в Україні юридична наука має розробити концепцію правового моніторингу, під якою розуміється система теоретичних і емпіричних методів дослідження, спрямованих на отримання інформації, необхідної перш за все для забезпечення якості законодавчих актів [5, с. 28].

Це тим більше варто визнати, що у сучасній правовій системі відсутні Закони України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів», «Про закони та законодавчу діяльність», «Про підзаконні нормативно-правові акти», які варто визнати важливими для нашої країни та правової системи щоб підвищити ефективність норм та принципів права у цій сфері. Вказане необхідно також для запровадження правового моніторингу на нормативно-правовому та практично-прикладному рівні, а тому, вбачається, нагальним питанням прийняття нормативно-правових актів щодо організації та проведення правового моніторингу.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що офіційне визначення, ознаки, завдання, принципи, функції, стадії, процес реалізації, обов'язковість проведення

правового моніторингу нормативно-правових актів та їх фактичного втілення, вимагає прийняття первинного Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів». Здається не достатнім та мало ефективним передбачення в законі лише окремого розділу або глави присвяченого правовому моніторингу. Однак, не заперечуючи і проти таких точок зору та схвально оцінюючи їх, як приклад, варто звернути увагу на думку Косович В.М. згідно якої пропонується проект Закону України «Про нормативно-правові акти» доповнити статтею «Правотворчий моніторинг» виклавши його у наступній редакції:

«1. Правотворчий моніторинг як складова нормотворчого процесу здійснюється з метою виявлення необхідності та можливостей удосконалення чинного або створення нового нормативно-правового акта на основі оцінки результатів праворегулятивного впливу чинного нормативно-правового акта.

2. До основних підстав моніторингу чинних нормативно-правових актів належать, зокрема: виявлені у них під час застосування недоліки, неоднозначність сприйняття суспільством, проблеми із ефективністю праворегулятивного впливу, особлива суспільна значущість.

3. Об'єктами правотворчого моніторингу є нормативно-правові акти та їх праворегулятивна ефективність, пов'язані із ними соціально-правові явища.

4. Суб'єктами правотворчого моніторингу можуть бути: 1) органи Української держави, наділені правом створювати нормативно-правові акти чи вносити до них зміни; 2) суб'єкти, спеціально уповноважені для проведення моніторингу; 3) недержавні формування.

5. Етапи правотворчого моніторингу як складової нормотворчої діяльності: 1) ініціювання питання про необхідність проведення моніторингу чинного нормативно-правового акта; 2) вибір об'єкта моніторингового дослідження; 3) визначення суб'єктів проведення моніторингу; 4) визначення завдань, що ставляться перед моніторингом; 5) вибір певного його виду та методології проведення; 6) моніторингова діяльність (вивчення, аналіз та оцінювання наслідків реалізації нормативно-правового акта, пов'язаних

із цим нормативно-правовим актом соціально-політичних та інших чинників); 7) підготовка висновків проведеного моніторингу (які можуть бути підставою для удосконалення чи оновлення нормативно-правового акта); 8) реалізація результатів моніторингу у створенні проекту нового чи удосконаленого нормативно-правового акта» [6, с. 44–45].

Упродовж зазначеного, Градова Ю.В. вважає, що існує загальна потреба в урегулюванні моніторингу законодавства та правозастосовної практики шляхом прийняття Закону України «Про правовий моніторинг». Вона пропонує відобразити в зазначеному нормативно-правовому акті такі основні положення: (Стаття 1. «Визначення термінів»; Стаття 2. «Мета та завдання правового моніторингу»; Стаття 3. «Принципи правового моніторингу»; Стаття 4. «Види правового моніторингу»; Стаття 5. «Суб'єкти моніторингової діяльності та їх повноваження»; Стаття 6. «Стадії проведення моніторингу законодавства та правозастосовної практики»; Стаття 7. «Результати проведення правового моніторингу»; Стаття 8. «Відповідальність за невиконання рішення, прийнятого за результатами правового моніторингу») [7, с. 46–48].

Добродумов П.О. також є прибічником того, що «потрібно нормативно-правове регулювання організації та проведення правового моніторингу закріпити в Законі України «Про організацію моніторингу законодавства і правозастосовної практики в Україні» [8, с. 8–11].

Необхідність прийняття окремого закону, що врегульовує здійснення правового моніторингу доводиться не тільки доктринально, але й впливає із аналізу чинних нормативно-правових актів України. І першим у цьому ряду варто назвати Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX, який у Розділі XII. «Правовий моніторинг» передбачає наступні статті «Стаття 67. Мета, суб'єкти, складові та строки правового моніторингу», «Стаття 68. Етапи здійснення правового моніторингу», «Стаття 69. Звіт про результати правового моніторингу нормативно-правового акта», «Стаття 70. Особливості правового моніторингу нормативно-правових актів, вклю-

чених до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів», «Стаття 71. Особливості правового моніторингу за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики» [9].

Обґрунтовуючи необхідність прийняття окремого закону, що врегульовує здійснення правового моніторингу є сенс згадати за Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361-IX, який врегульовує фінансовий моніторинг, державний фінансовий моніторинг, державний фінансовий моніторинг спеціально уповноваженого органу, державний фінансовий моніторинг інших суб'єктів державного фінансового моніторингу.

Для нашого дослідження є особливо цікавим та практично-цінним те, що серед інших розділів, цей Закон України передбачає Розділ II, який називається «Система фінансового моніторингу» і який вміщує наступні статті: «Статтю 6. Система та суб'єкти фінансового моніторингу», «Статтю 7. Застосування ризик-орієнтованого підходу», «Статтю 8. Завдання, обов'язки та права суб'єкта первинного фінансового моніторингу», «Статтю 9. Правовий статус відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу», «Статтю 10. Особливості діяльності спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу», «Статтю 11. Належна перевірка», «Статтю 12. Посилені заходи належної перевірки клієнта», «Статтю 13. Спрощені заходи належної перевірки», «Статтю 14. Інформація, що супроводжує платіжну операцію або переказ віртуальних активів», «Статтю 15. Відмова від встановлення (підтримання) ділових відносин, проведення фінансової операції», «Статтю 16. Подання інформації з питань фінансового моніторингу», «Статтю 17. Обмін інформацією з питань фінансового моніторингу в межах групи», «Статтю 18. Повноваження та обов'язки суб'єктів державного фінансового моніторингу», «Статтю 19. Комплексна адміністративна звітність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів,

одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та Розділ III «Фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу», у межах якого викладаються: «Стаття 20. Порогові фінансові операції» та «Стаття 21. Підозрілі фінансові операції (діяльність)» [10].

На посвідчення необхідності прийняття окремого закону, що врегульовує здійснення правового моніторингу «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 27 червня 2014 року, ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII проголошує, що правовий моніторинг здійснюють Рада асоціації, Комітет асоціації, підкомітети асоціації, Парламентський комітет асоціації, Платформа громадянського суспільства, відповідно до статей 460–470 Угоди про асоціацію [11]. А стаття 475 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року, яка так і називається «Моніторинг» регламентує, що: «Моніторинг означає безперервну оцінку прогресу у виконанні і впровадженні всіх заходів, які охоплюються цією Угодою. Моніторинг включає оцінку наближення законодавства України до права Європейського Союзу, як це визначено в цій Угоді, в тому числі аспекти виконання та впровадження» [11].

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (щодо правового моніторингу)» від 02 вересня 2014 р. № 5001 визначає правовий моніторинг наступним чином «Орган представництва здійснює правовий моніторинг, що передбачає комплексну й планову діяльність по збору, узагальненню, аналізу та оцінці інформації про практику застосування Конституції України, чинних зако-

нів і підзаконних актів, їх відповідність Конвенції та практиці Суду, насамперед у сферах, що стосуються діяльності правоохоронних органів, кримінального провадження, позбавлення свободи» [12].

Аналізуючи це питання доцільно також пригадати підзаконні нормативно-правові акти, які можуть стати нормативною основою правового моніторингу, а саме: «Національну стратегію у сфері прав людини», затверджену Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 [13], «Порядок здійснення правового моніторингу щодо підзаконних нормативно-правових актів», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2024 р. № 574 [14], «Порядок здійснення правового моніторингу нормативно-правових актів, включених до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 р. № 976 [15].

Отже, з повною впевненістю можна стверджувати, що саме прийняття закону, в якому буде закріплено правові та організаційні засади правового моніторингу, правову основу, принципи, мету, предмет, суб'єктів, об'єкти, здійснення, особливості, звітування, наслідки та обов'язковість правового моніторингу здатне якісно та ефективно удосконалити систему нормативно-правових актів в Україні, правову систему України, загалом.

На наше переконання структура Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» має передбачати наступні розділи та статті. При цьому ми зовсім не виключаємо їх доповнення, зміну та доопрацювання, але його архітекtonіка обов'язково має передбачати наступні нормативно-правові приписи:

1. Розділ I. «Загальні положення» має вміщувати наступні статті: визначення термінів (моніторинговий звіт, моніторинговий процес, обсяг правового моніторингу, правовий моніторинг, принципи правового моніторингу, функції правового моніторингу тощо); предмет регулювання Закону (суспільні відносини на яких поширюється та не поширюється дія Закону); дія Закону в умовах воєнного, надзвичайного стану, правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації; правова основа

правового моніторингу; функції правового моніторингу (спостереження, контрольна, інформаційна, аналітична, прогностична, планова, оціночна тощо); принципи правового моніторингу (верховенства права, пріоритетності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини, плюралізму, системності, всебічності, об'єктивності, історизму, детермінізму, ефективності, доцільності, послідовності тощо); мета правового моніторингу; предмет правового моніторингу; суб'єкти правового моніторингу; об'єкти правового моніторингу.

2. Розділ II. «Здійснення правового моніторингу» має концентрувати наступні статті: види та строки планування правового моніторингу (першочергового, чергового, позачергового та оперативного; зміст планування правового моніторингу; нормативно-правові акти відносно яких здійснюється правовий моніторинг (законодавчих актів, підзаконних-нормативно актів, актів місцевого самоврядування, інших нормативно-правових актів); складові правового моніторингу; процес правового моніторингу (етапи: відбір нормативно-правових актів, установалення строків здійснення, мети та обсягу правового моніторингу, збір інформації та даних, необхідних для здійснення правового моніторингу, аналіз зібраної інформації та даних, моніторингова експертиза, підготовка, прийняття та оприлюднення звіту за результатами правового моніторингу); джерела оцінки нормативно-правових актів у процесі правового моніторингу.

3. Розділ III. «Особливості певних видів правового моніторингу» має закріплювати наступні статті: особливості правового моніторингу нормативно-правових актів, включених до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів; особливості правового моніторингу за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики Верховним Судом; особливості правового моніторингу за результатами ухвалення рішень та надання висновків Конституційним Судом України; особливості правового моніторингу за результатами підготовки щорічних та спеціальних доповідей Уповноваженим Верховної Ради України

з прав людини; особливості правового моніторингу за результатами підготовки звіту про зовнішній фінансовий аудит та зовнішнє оцінювання діяльності Рахункової палати; особливості громадського правового моніторингу; особливості міжнародного правового моніторингу.

4. Розділ IV. «Звіт про результати правового моніторингу» має врегульовувати суспільні відносини закріплюючи наступні статті: звіт про результати правового моніторингу нормативно-правового акта (а саме, інформацію про: отримані результати та дані, а також про способи проведення їх аналізу, ступінь впливу нормативно-правового акта на суспільні відносини у кількісних та якісних показниках, проведення юридичної оцінки та (або) оцінки ефективності реалізації нормативно-правового акта, підвищення ефективності реалізації нормативно-правового акта або обґрунтування необхідності внесення до нього змін, визнання його таким, що втратив чинність, прийняття (видання) нового нормативно-правового акта для врегулювання відповідних суспільних відносин, удосконалення документів планування правотворчої діяльності; наслідки правового моніторингу.

5. Розділ V. «Обов'язковість здійснення правового моніторингу» має передбачати статті: обов'язковість правового моніторингу; відповідальність за відмову від правового моніторингу.

6. Розділ VI. «Прикінцеві положення» має регламентувати порядок набрання чинності вищезазначеним Законом України. Тобто, у ньому має бути зазначено, що Закон України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року №64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX.

А також нормативно-правовий припис, що Закон України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» наби-

рає чинності одночасно з введенням в дію Закону України «Про правотворчу діяльність».

До того ж, узагальнюючи вищевикладену структуру можна однозначно стверджувати, що у цьому Розділі Закону, мають бути передбачені зміни до таких Законів України: «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII [16], «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII [17], «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР [18], «Про Рахункову палату» від 2 липня 2015 року № 576-VIII [19], «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI [20], «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV [21], «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» від 7 жовтня 1997 року № 554/97-ВР [22], «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-VI [23], «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року № 987-XII [24], «Про асоціації органів місцевого самоврядування» від 16 квітня 2009 року № 1275-VI [25], «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 року № 2625-III [26], «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 року № 5026-VI [27], «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII [28], «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III [29].

У цьому Розділі Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів», мають бути передбачені завдання Кабінету Міністрів України протягом шести місяців (або іншого строку) з дня набрання ним чинності: привести свої нормативно-правові акти у відповідність із ним та забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів».

Отже, однозначно можна констатувати, що правовий моніторинг має стати найбільш дієвим засобом контролю за якістю

та ефективністю усіх правових явищ, і це особливо актуально для формування громадянського суспільства та правової держави в Україні, але особливе місце має бути відведене забезпеченню якості та ефективності нормативно-правових актів, норм права, що у них викладені, оскільки правотворчість, правореалізація, особливо правозастосування, правоохорона та правозахист, підвищення якості та ефективності правової системи, регулюються та охороняються нормами права, що викладені у статтях, частинах статей, пунктах, підпунктах нормативно-правових актів. З цієї точки зору є виправданою розробка та прийняття Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів».

Особливо хотілося б наголосити на тому, що Закон України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» має набирати чинності одночасно з введенням в дію Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. Загалом, останній є первинним, вихідним та зразковим для Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів». І, до того ж, Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX розглядає правовий моніторинг як невід’ємну стадію правотворчого процесу, якість та ефективність здійснення якого потребує прийняття окремого закону [9].

Закон України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» має стати основою для внесення змін до «Порядку здійснення правового моніторингу щодо підзаконних нормативно-правових актів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2024 р. № 574 [14] та «Порядку здійснення правового моніторингу нормативно-правових актів, включених до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 р. № 976 [15].

Отже, з повною впевненістю можна наголосити, що необхідність та актуальність прийняття Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» зумовлюється потребою врегулювання суспільних відносин, пов’язаних із

визначенням якості та ефективності нормативно-правових актів та окремих норм права, прогнозуванням розвитку правового регулювання, правової системи у цілому. Водночас, необхідно обов’язково створити єдину державну структуру, яка б здійснювала актуальну для держави, а головне планомірну, функцію моніторингу нормативно-правових актів, особливо, що стосується реалізації «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 27 червня 2014 року, ратифіковану Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII [11].

Враховуючи усе вищевикладене є усі підстави сформулювати наступні **ВИСНОВКИ**:

1. Необхідність прийняття окремого Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» зазначається у доктринальних джерелах та проглядається у нормативно-правових актах. При цьому різні вчені та розробники нормативно-правових актів наводять різну структуру, типи, способи, прийоми, методи правового регулювання, види нормативно-правових актів, які мають регламентувати правовий моніторинг. Здається не достатнім та мало ефективним передбачення в законі лише окремого розділу, глави або статей присвяченого правовому моніторингу.

2. Найбільш оптимальна структура Закону України «Про правовий моніторинг нормативно-правових актів» зазначена у цій статті. При цьому ми зовсім не виключаємо її доповнення, зміну та доопрацювання, але його архітектоніка, обов’язково має включати наступні розділи: «Загальні положення»; «Здійснення правового моніторингу»; «Особливості певних видів правового моніторингу»; «Звіт про результати правового моніторингу»; «Обов’язковість здійснення правового моніторингу»; «Прикінцеві положення».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Афанасьєва М. В. Правовий моніторинг в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Юридичний вісник*. 2016. № 3. С. 26–31.
2. Оніщенко Н. М. Правовий моніторинг: від теорії до практики. *Альманах права*. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2019. Вип. 10. 369 с.
3. Іванчук В. Є. Правовий моніторинг: стан та шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 553–557. URL : http://lsej.org.ua/9_2022/176.pdf.
4. Копиленко О., Богачова О. Законотворчий процес: стан і шляхи вдосконалення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 1. С. 5–14.
5. Нижник Н., Гуменюк І., Муза О. Концептуальні основи утвердження правового моніторингу в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4 (75). С. 28.
6. Косович В. М. Проект Закону України «Про закони і законодавчу діяльність» та проект Закону України «Про нормативно-правові акти»: порівняльний аналіз. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 26. С. 40–47.
7. Градова Ю. В. Щодо необхідності розробки та прийняття закону України «Про правовий моніторинг». *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2017. Вип. 24. С. 46–48.
8. Добродумов П. О. Роль правового моніторингу в процесі вдосконалення законодавства. *Законодавство України: історія розвитку, соціальна обумовленість, якість, застосування та вдосконалення*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Донецьк, 20 – 21 грудня 2013 р.). Донецьк : Східноукраїнська наук. юрид. орг., 2013. С. 8–11.
9. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 93. Ст. 364.
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 25. Ст. 171.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27 червня 2014 р., ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
12. Про внесення змін до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (щодо правового моніторингу) : проект Закону України від 02 вересня 2014 р. №5001. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG3UX00A>.
13. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021?find=1&text=%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3#Text>.
14. Про затвердження Порядку здійснення правового моніторингу щодо підзаконних нормативно-правових актів : постанова Кабінету Міністрів України від 17 травня 2024 р. № 574. *Урядовий кур'єр*. 2024. 24 травня. № 106.
15. Про затвердження Порядку здійснення правового моніторингу нормативно-правових актів, включених до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів: постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 р. № 976. *Урядовий кур'єр*. 2024. 29 серпня. № 175.
16. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
17. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
18. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
19. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року № 576-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 36. Ст. 360.

20. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
21. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 45. Ст. 397.
22. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 7 жовтня 1997 року № 554/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 52. Ст. 312.
23. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25. Ст. 252.
24. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 року № 987-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 25. Ст. 283.
25. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16 квітня 2009 року № 1275-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 38. Ст. 534.
26. Закон України Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 року № 2625-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 254.
27. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 року № 5026-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 22. Ст. 216.
28. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.
29. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.